

תובנה בחינוך מהפרשה – פרשת פקודי

הוקם מאליו - האמנם?

נקודה יסודית וחשובה מצאנו בפרשתנו, פרשת 'פקודי', אשר ראוי להניחה על לוח ליבנו. בפסוק נאמר "ותכל כל עבודת המשכן", (לט, לב). מלאכת המשכן הסתיימה והושלמה עד תום, כעת נותר לחבר את הקרשים ולהעמידם. אבל אז נתקלו בני ישראל בקושי גדול: כובד הקרשים היה עצום ולא היה מי שיכול להקימם, מה עשו? "ויביאו את המשכן אל משה" (לט, לג). רש"י מביא את המדרש תנחומא וז"ל: "שלא היו יכולים להקימו, ולפי שלא עשה משה שום מלאכה במשכן, הניח לו הקב"ה הקמתו, שלא היה יכול להקימו שום אדם מחמת כובד הקרשים שאין כח באדם לזקפם ומשה העמידו, אמר משה לפני הקב"ה: איך אפשר הקמתו על ידי אדם? אמר לו: יְסֹק אתה בידך, נראה כמקימו והוא נזקף וקם מאליו וזהו שנאמר "הוקם המשכן - הוקם מאליו" (עכ"ל).

משה רבינו השתדל לעשות מה שביכולתו, וכיון שכך עזרו הקב"ה ונזקף המשכן וקם מאליו. יסוד איתן וחשוב מלמדת אותנו התורה הקדושה. על האדם להשתדל ולעשות כפי יכולתו וכוחו ואת השאר הקב"ה יעזרה. כי ברגע שמנסה האדם ומשתדל כפי יכולתו לעשות את תפקידו, משפיע עליו הקב"ה שפע של סייעתא דשמיא ומסייעו להשלים המעשה.

להסתתר מאחורי מקום נוחות

ממשיך הגר"ש וולבה ומנחה אותנו (שם):

"לא לחטט בעבר ולא לחפש חוויות קדומות שאפשר לתלות בהן את התהוות המידה או ההרגל, לא המבט אחורנית יתקן את האדם אלא המבט קדימה. כבר נתבאר היסוד המוסרי הגדול שאין דבר בנפש שאין לו תקנה. גם לימוד מוסר לבד רב כוחו לשנות הרגלים ומידות. מידות הן ציורים כיצד לפעול או להגיב במצב מסוים, ציורים אלו ניתן להחליפם לציורים אחרים מתאימים יותר.

יש שנוח להם מאוד להסתמך על התיאוריות השליליות הללו. הם מנופפים בהן כאותו תלמיד המנופף בפתק שקיבל מהוריו כדי שהמלמד יסלח לו על איחור, היעדרות, אי הכנת שעורי הבית, אי למידה למבחן וכן הלאה. הם מזדרזים לתלות את כישלונותיהם שבהווה - בחוויות קשות מהעבר, ובינתיים מנערים עצמם מכל אחריות ואשמה בנוגע למצבם הנוכחי... אך אף שהמלמד יכול לוותר, לסלוח, להתחשב - הרי שבמציאות אותם בני אדם יכולים להמשיך ולנופף בכך, אך גם אם יש מי שמבין לליבם ומשתתף בצערם - הם אינם משפרים את התוצאות. הרי זה כאותו מנהל שמאס בתירוציו של העובד שנעדר בכל שני וחמישי מסיבות "מוצדקות" ביותר. גם אם הוא בטוח שהעובד דובר אמת - הוא מפטר אותו עם תירוציו לטובת עובד יעיל יותר...

הרמח"ל ז"ל ב'מסילת ישרים' (פרק ב, בביאור מידת הזהירות) אומר:

"הנה עניין הזהירות הוא שיהיה האדם נזהר... ומפקח על מעשיו... לבלתי יעזוב נפשו לסכנת האבדון חס ושלום, ולא ילך במהלך הרגלו כעיוור באפלה..."

על האדם למיין את הרגליו, לחזק את הטובים ולבטל את הרעים שבהם. מהחטוט בעברו לא תצמח לו כל תועלת. אין לנו אלא ההווה שלנו והמבט קדימה.

התורה הקדושה מלמדת אותנו שאין מקרה, ואין מי שינפל בין הכסאות. אם נולד אדם לתוך רגע, מציאות או נתונים כלשהם, שגרמו לו חסכים או מחדלים, או אם סבל מקשיים - הכל מכיוון מלמעלה ומותאם לו לפי תפקידו עלי אדמות. אבל ברור שגם במצב הזה יש לו כר נרחב לבחירה חופשית: הוא יכול להיבנות מהקשיים הללו, או לנופף בהם כסיבה לכישלונו...

גדולי המוסר הורונו שיהודי מאמין ממקד את מבטו קדימה ולא אחורנית, כי זו הדרך לתיקון. שהרי העבר אין, ואין לנו אלא ההווה החולף אף הוא כהרף עין, ולכל דבר יש תקנה.

סיפרו הורים שהגיעו עם בנם בן השנה וחצי לבקר אורח ששהה בבית הארחה, הילד השובב שיחק באגרטל שהיה מונח על השולחן ובסופו של דבר נשבר האגרטל, המים נשפכו והפרחים נותרו מיותמים.

הם ניגשו לאחראית כדי להתנצל ואפילו ביקשו לפצות על הנזק, אבל היא כלל לא ענתה להם על השאלה שנראתה לה חסרת משמעות... היא התבוננה סביבה ומצאה אגרטל אחר, מילאה אותו במים והחזירה אליו את הפרחים, הם התפעלו כל כך

מהגישה שלא עסקה כלל בעבר, בשאלה מי אשם ומה קרה, אלא רק בהתמקדות בפתרון אחר בהקדם האפשרי!

כאמור, לאדם ישנה הבחירה להחליט כיצד ואיך ולאיזה מקום לקחת את מאורעות חייו.

בברכת שבת שלום ומבורך

מיכאל זכריהו